

Kinczler Zsuzsanna

Kántorképzés Magyarországon Három felekezet kántorképzése

A mai technikai adottságok mellett gyorsan szerezhethünk bőséges információt az egyes kántorképzők, kántorképzések jelenéről.

Kinczler Zsuzsanna egyházzenesz, kántor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem egyházzene tanszékének adjunktusa.

A honlapok arra is lehetőséget kínálnak, hogy tananyagok, tanmenetek és segédanyagok könnyen elérhetővé váljanak. (Az evangélikus kántorképző esetében ez azt is jelenti, hogy az egyes ünnepek és vasárnapok énekeihez játszható, illetve énekelhető művek sora is gombnyomással elérhetővé vált.)

Összefoglalóban képet igyekeztem alkotni és mutatni a hazai kántorképzés helyzetéről, ezért nem térek ki minden részletre. Az egyes felekezetek esetében az általános információkat követően elsősorban az egyes képzéseket és különösen is a kimenetet a karvezetés és a hangszerjáték szempontjából vizsgáltam. Minden felekezet kántorképzésében hangsúlyos helyre kerül a liturgika- és hittanoktatás s természetesen végig szerepel a szolfézs és zeneelmélet, himnológiai ismeretek-tárgy, stb.

A katolikus kántorképzés

A MALEZI 2002-ben országos felmérést végzett e területen. Feltérképezte az országban működő 18 római katolikus kántorképző színvonalát. Lépéseket tettek a kántorképzés minőségének országosan egységessé tételéért, célként a Harmat Artúr Központi Kántorképző színvonalához való felzárkózást tűzve ki. A zsámbéki Apor Vilmos Tanítóképző Főiskolával karöltve előre kívántak lépni a kántorképzés oklevéllel történő állami elismerése felé.

A Harmat Artúr Központi Kántorképzőben a képzés ideje 4 év, melyet egy felkészítő év előz meg. Minden évfolyam elején felvételi vizsgát kell tenni az előző tanév teljes anyagából.

Követelmény a folyamatos hangszertanulás, melyet évente kötelezően két konzultáció egészít ki, erősít meg. Orgonán a 4. év végére J. S. Bach 8 kis prelúdiuma a megcélzandó szint, továbbá az énekek egy bizonyos hányadának pedálos kíséréte.

Karvezetésből az egyházzene-irodalom megszólaltatásához szükséges készségek széles skálájának megszerzése a cél, a gregoriántól a motettairodalomig. A tananyag természetesen tartalmazza a metodikát is.

A kántorképző munkáját továbbképző, illetve karnagy-továbbképző egészíti ki.

A református kántorképzés

Évközi kántorképzés szervezeten jelenleg egyedül Miskolcon és környékén működik a dédestapolcsányi Csomasz Tóth Kálmán Református Zeneiskola orgona tanszakának keretében, Kun Zsuzsanna vezetésével.

Kéthetes nyári tanfolyami kántorképzést egyházmegyei szinten —Pécs központtal— a Baranyai Egyházmegye szervez Szénási Jánosné lelkész-kántor, zenetanár vezetésével minden év augusztusában. A kántorképzést és az egyházzenei élet gondozását szolgálják a Tolna megyei Kölkeden a 6–14 éves korosztálynak mintegy negyedszázada megrendezett zenei hetek (a jelenlegi vezető Draskóczy Balázs) és 1957 óta a Tahi Lelkészi Üdülőben tartott egyházzenei kórushét (ennek jelenlegi gazdája Hargita Péter).

A továbblépés lehetősége valószínűleg elsősorban regionális szinten jelentkezik. Ahogy a református egyházzeneészek honlapja mutatja, a munka folyamatos.

A tanfolyami képzés rendszerében négy csoportban folyik az oktatás, a „D” csoport anyagának elvégzése után lehet kántori vizsgát tenni.

Hangszerjáték terén orgonás vagy harmóniumos képzés választható. Korárelőjátékok és szabad orgonaművek tartoznak a tananyagba a baptista egyházzeneészekkel közösen használt „Gyülekezeti harmóniumjáték”, ill. „Gyülekezeti orgonajáték” c. kötet alapján.

Karvezetésből (az ütésnemek ismerete után) a tananyag előbb homofon, majd polifon 2–3–4 szólamú kórusművek, kánonok vezénylése a tanfolyam kórusa előtt, az egyházi zene repertoárjából.

Nyári tanfolyamok 2009-ben két helyszínen, Budapesten és Pápán zajlottak. A miskolci kántorképzés jelenleg átalakulóban van, valószínűleg a sárospataki Református Teológiai Akadémia keretén belül folyik majd a jövőben. A tanfolyamok összefogása és szakmai továbbfejlesztése céljából az országos egyházzenei előadó, Bódiss Tamás vagy megbízottja elnököl a kántorképesítő vizsgákon, akinek kezdeményezésére 2007-ben és 2008-ban országos értekezlet is megvalósult.

Az evangélikus kántorképzés

Az evangélikus kántorképzés Fóton folyik, a Magyar Evangélikus Egyház Kántorképző Intézetében. Az intézet nyáron 3 x két és fél hetes tanfolyamot indít, míg a téli tanfolyam szombatonként várja a hallgatókat októbertől ápriliséig. A tanfolyamok résztvevőinek lehetőségük nyílik bekapcsolódni a Mandák kórus folyamatos munkájába is.

A kántorképzés során három fokozat megszerzésére van lehetőség:

- segédkántori bizonyítvány
- kántori bizonyítvány
- kántori oklevél.

A követelmények között az oklevél megszerzéséhez a teljes korálkönyv anyagának pedálos kísérete szükséges, emellett a széles korárelőjáték-irodalom egye tételeinek, valamint a prelúdium és fúga, illetve a szabad orgonaművek reper-toárjából való, színvonalas válogatásnak megszólaltatása. E területen az utóbbi években a színvonal egyre emelkedik. A karvezetés-vizsga megszerzésére a nyári tanfolyamok napi állandó kórusmunkája tud csak lehetőséget biztosítani. A követelmények között az egyszerűbb polifon művek vezénylése szerepel.

Áttekintve három felekezet kántorképzését, természetesen sok azonosságra találunk. Sokat tanulhatunk, és még többet tanulhatnánk egymástól!

A hivatalos kántorképzőkön túl léteznek kántorképzéssel is foglalkozó zenei táborok, regionális lehetőségek és alkalmak. Itt természetesen nincs lehetőség a hivatalos kántori bizonyítványok, oklevelek stb. megszerzésére, mégis úgy gondolom, kimagaslóan fontosak az egyházak életében. Gondoljunk arra, milyen elenyésző szerepet játszik a mai társadalom életében —beleértve a vezető értelmiséget is— a zene, a komolyzene, s mindezekben belül az egyházzene. A zenétől általában elidegenedő környezetben kell, hogy megoldjuk a kántorképzést, s hogy mennyi a feladat, arra a legjobb hallható példa a vasárnaponként 10 órakor a Kossuth Rádióban közvetített misék és istentiszteletek sora.

Ha ma ki merjük mondani az igazságot, elismerjük azt is, legalább a kilencvenes évek elejéhez mérve, a hivatalos kántorképzésben résztvevők létszáma csökken vagy legalábbis nem emelkedik — éppúgy, mint az egyházzene iránt támasztott igények és vele szembeni elvárások mind hivatalos egyházi, mind gyülekezeti szinten. E kérdések és körülmények együttese kell, hogy elgondolkodásra készítsen bennünket, s hogy felismerjük az összefogás és a továbblépés lehetőségeit mind felekezeti, mind ökumenikus tekintetben.

Der xlvj. Psalm / Dem
 noster refugium et
 virtus / etc.

Martinus Luther.

Ein feste burg ist unser Gott Ein gas
 Er hilff vns frey aus aller not die was
 te wehr vnd waffen / Die alt b3 /
 ist hat betroffen / f. schid

30. 42

se hess mit reysers ist meint / gros
 (macht vnd
 viel list. sein grausam rüstung ist / auff
 etd ist
 nicht seins gleichen.
 Du wyse mache ist nichts gethan /
 wir sind gar bald verlorren / Es steet
 für vns der rechte man / den Gott hat
 G. iq selb